

การศึกษางานแปลวรรณกรรมคำสอนจีน สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนกลาง : กรณีศึกษาการแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร

ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม*

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

A Study of the Translation of the Chinese Didactic Literature in the Middle Rattanakosin Period : A Case Study of Translating *Jing Jiang Teaching Her Son*

Siriwan Likhidcharoentham*

Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 4 July 2023

Revised 31 August 2023

Accepted 15 September 2023

คำสำคัญ

วรรณกรรมคำสอนจีน

การแปล

นางเคงเกียงสอนบุตร

รัตนโกสินทร์ตอนกลาง

* Corresponding author

E-mail address:

siriwan.l@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลางเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร ซึ่งสันนิษฐานว่าแปลในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยถือเป็นยุครอยต่อโดยมีการผสมผสานระหว่างวรรณคดีรูปแบบเก่าและวรรณคดีรูปแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตก ทั้งนี้ เนื่องจากในสมัยนั้นไม่มีผู้เชี่ยวชาญทั้งภาษาจีนและไทยได้ดีในบุคคลเดียวกัน เหมือนกับช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ลักษณะและวิธีการแปลวรรณกรรมจีนทั้งหลายจึงต้องอาศัยทั้งวิธีการเพิ่มเติมข้อความ ขยายความ วิธีรวบรัดตัดย่อ เพื่อให้ผู้อ่านชาวไทยเข้าใจเนื้อหาของวรรณกรรมนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น ผลการศึกษาพบว่า เรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรใช้วิธีการแปลต่อไปนี้ การตัดข้อความ ขยายความ ตัดแปลงข้อความ เพิ่มเติมตัวอย่างในข้อความต้นฉบับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้บทแปลภาษาไทยมีเนื้อหาที่คลาดเคลื่อนกับต้นฉบับภาษาจีนอยู่มาก สำหรับการถอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย พบว่าคำทับศัพท์ภาษาจีนในบทแปล เช่น ชื่อบุคคล ถอดตามเสียงภาษาจีนแต่จื๊วเป็นหลัก แต่ยังคงปรากฏการถอดเสียงตามภาษาจีนออกเสียงอยู่บ้าง เช่นเดียวกับวรรณกรรมจีนเรื่องอื่น ๆ ที่ปรากฏในสังคมไทยก่อนยุคดังกล่าว อาทิ ไช่ฮั่น สามก๊ก เสียดก๊ก สุภาษิตขงจื๊ว เป็นต้น ซึ่งแสดงถึงการเปลี่ยนผ่านจากการใช้คำทับศัพท์ตามเสียงจีนออกเสียงมาเป็นเสียงจีนแต่จื๊ว อนึ่ง ผู้วิจัยคาดว่าวัตถุประสงค์หลักในการแปลวรรณกรรมคำสอนเรื่องนี้ คือ ผู้แปลปรารถนาจะเผยแพร่งานวรรณกรรมเชิงปรัชญาของจีนสู่สังคมไทย ตลอดจนจนสะท้อนหลักปฏิบัติตนของชนชั้นต่าง ๆ ในสังคม

Keywords:

Chinese didactic literature,
translation,
Jing Jiang Teaching Her Son,
middle Rattanakosin period

Abstract

This study explores the Thai-translated versions of the Chinese philosophical compositions *Jing Jiang Teaching Her Son*, assumed to be translated around the time of King Rama IV in the Rattanakosin period, a transitional era characterized by a blend of traditional and modern Chinese literature influenced by the West. Unlike the early Rattanakosin period, when translators proficient in Chinese and Thai languages were present, no such individuals were available in the middle of the era. Consequently, various translation strategies, including additions, explanations, and abridgments, were employed to facilitate Thai readers' comprehension of Chinese compositions. The findings of this study reveal that the translation strategies employed in the Thai-translated version of *Jing Jiang Teaching Her Son* encompassed abridgment, explication, adjustment, and the addition of examples. As a result, a significant disparity between the translated Thai version and the original Chinese text became evident. Notably, in terms of transliterated words from Chinese to Thai, it was observed that the translation work predominantly relied on Teochew for Chinese transliterated words, particularly in the case of personal names. However, some words drew from Hokkien, aligning with the approach observed in other Chinese literary works within Thai society during earlier periods (such as *The Story of Western Han*, *Three Kingdoms*, *Chronicles of the Eastern Zhou Kingdoms*, and the *Analects*, among others). This is one of the indications of transition observed through the transliteration from Hokkien to Teochew. The researcher postulates that a primary objective of this translation of Chinese philosophy was to introduce Chinese philosophical literature to Thai society while simultaneously reflecting the customs and practices of different social classes.

1. ที่มาและความสำคัญ

เรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตร เป็นบันทึกคำสอนของนางเคี่ยงต๋อบุตรชาย ซึ่งปรากฏอยู่ในบันทึกกั๋วอ๋ว (国语 วาทะจากแคว้นต่าง ๆ) บรรพหลู่อ๋วซี่ย่า (鲁语下 วาทะจากแคว้นหลู่ตอนปลาย) โดยนางเคี่ยงเกียง หรือนางจั้งเจียง (敬姜) ตามสำเนียงภาษาจีนกลาง เป็นภรรยาของกงฟู่มุ่บั่ว (公父穆伯) ผู้มีตำแหน่งต้าฟู่ (大夫) แห่งรัฐหลู่ (鲁国) หนึ่งในประวัติศาสตร์ถือว่านางเคี่ยงเกียงเป็นมารดาผู้มีคุณธรรม สั่งสอนและให้ข้อคิดแก่บุตร เพื่อให้บุตรเป็นขุนนางที่ดี จงรักภักดี รับผิดชอบ และไม่ประพฤติดุจจริตต่อหน้าที่ ขยัน ประหยัด

สำหรับข้อมูลเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรในประเทศไทย ผู้วิจัยพบเพียงบทความของถาวร ลิกขโกศล (2556, น. 2) ที่อธิบายเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตร (敬姜论劳逸 หรือ 敬姜教子) ไว้ว่า

“เรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรในบานแพนงจดไว้ว่า “เป็นของพระยาศรีสุนทรโวหารคิดไว้” แสดงว่าเป็นหนังสือเก่า สันนิษฐานว่าแปลในสมัยรัชกาลที่ 4 ต้นฉบับเขียนไว้ว่า “เป็นบทที่ 6 ในโกบุนหวม” คำ “โกบุนหวม” เป็นชื่อหนังสือตามเสียงจีนออกเสียงอักษรจีนน่าจะเป็น 古文苑 แต่ยังคงไม่พบหนังสือชื่อนี้ มีแต่ 古文苑 ซึ่งจีนออกเสียงอ่านว่าโกบุนหวนเป็นประชุมร้อยแก้วร้อยกรองตั้งแต่ยุคราชวงศ์โจวถึงราชวงศ์เซินอู่ รวม 260 กว่บท ว่ากันว่าสืบทอดมาตั้งแต่ยุคราชวงศ์ถังถึงยุคราชวงศ์ซ่งใต้ ฮันหยวนจีแบ่งออกเป็น 9 เล่ม ต่อมาผู้ทำอรรถาธิบายเพิ่มเติมเป็น 21 เล่ม เรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรน่าจะอยู่ในหนังสือชุดนี้ เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรสืบค้นต่อไป”

เมื่อผู้วิจัยทำการสืบค้นตามข้อสันนิษฐานดังกล่าว พบว่ามีหนังสือชื่อกู่เหวินฟั่น (古文苑) 1 เล่ม ซึ่งกู่เหวินฟั่นเล่มดังกล่าวมีชื่อเดิมว่า กั๋วเหวินเจี้ยวฟั่น (国文教范) เนื้อหาเกี่ยวกับบันทึกสมัยราชวงศ์โจวถึงราชวงศ์ซ่งจำนวน 62 บท รวบรวมโดยอู๋ไชเซ็ง (吴闳生) เมื่อปี ค.ศ. 1913 (ตรงกับ พ.ศ. 2456) หากพิจารณาจากช่วงเวลาจะตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อสันนิษฐานด้านเวลาการแปลเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรที่คาดการณ์ว่าน่าจะแปลในสมัยรัชกาลที่ 4 ผู้วิจัยจึงเห็นว่าเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรไม่ได้แปลจากกู่เหวินฟั่นของอู๋ไชเซ็ง อีกราย อาจมีหนังสือชื่อกู่เหวินฟั่นเล่มอื่น ๆ อีกก็เป็นได้ ทว่า ขณะนี้ผู้วิจัยสืบค้นพบเพียงกู่เหวินฟั่นฉบับของอู๋ไชเซ็งเท่านั้น สำหรับประชุมร้อยแก้วกู่เหวินยวน (古文苑) ผู้วิจัยสืบค้นข้อมูลจากต้นฉบับภาษาจีน แต่ไม่พบเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรเช่นกัน ดังนั้นประเด็นข้อสงสัยที่ว่า วรรณกรรมคำสอนเรื่องนางเคี่ยงเกียงสอนบุตรแปลมาจากหนังสือเล่มใด ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นเรื่องที่น่าสนใจควรสืบค้นต่อไป

หากพิจารณาลักษณะการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทย ตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้นถึงตอนกลาง จะสามารถสังเกตเห็นถึงวิวัฒนาการด้านการแปลและการเผยแพร่วรรณกรรมจีนในประเทศไทย ซึ่งวิวัฒนาการของวรรณกรรมจีนเข้ามามีบทบาทในวงวรรณกรรมไทยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช กระทั่งส่งผลสืบเนื่องถึงการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยที่ปรากฏในรัชกาลต่อ ๆ มา ทว่าในความเป็นจริงแล้ว งานวิจัยวรรณกรรมจีนในไทยเมื่อครั้งอดีต ยังเป็นเรื่องที่นักวิชาการทางวรรณคดีให้ความสนใจน้อย ดังที่ขวัญดี รักพงศ์ (2520, น. 102-103) กล่าวไว้โดยสรุปว่า วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีน แบบจีนและเกี่ยวกับภาษาจีนในไทยเป็นเรื่องที่ค่อนข้างอาภัพสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมด้านภาษาและวรรณกรรมไทย ผสมผสานกับทางสันสกฤตและบาลีแน่นแฟ้นกว่าจีนมากมายหลายเท่าตัว จึงมีน้อยคนที่จะเคยคำนึงไล่เลียงดูความเป็นมาและสืบเนื่องของวรรณกรรมจีน แต่ช่วงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ปรากฏการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ แต่งตั้งให้ขุนนางชั้นผู้ใหญ่เป็นผู้อำนวยการแปล ซึ่งวรรณกรรมจีนที่นำมาแปลเป็นภาษาไทยในช่วงเวลานั้น โดยมากจะมีความเกี่ยวข้องกับพงศาวดาร เนื่องจากมีเนื้อหาเชิงประวัติศาสตร์ ศีกสงครามและยุทธวิธีในการรบ อันสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย ณ ขณะนั้นที่มีศึกประชิดติดพันกับประเทศพม่า ทั้งนี้ ขวัญดี รักพงศ์ (2520, น. 104) ตั้งข้อสังเกตว่าวรรณกรรมประเภทพงศาวดารจีนที่แปลเป็นภาษาไทยตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จนถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว น่าจะมีจำนวนมากกว่า 34 เรื่อง ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพรวบรวมไว้ หรือ 35 เรื่องตามที่ครูสภาจัดพิมพ์ โดยเพิ่มเรื่องได้อันขึ้นมา 1 เรื่อง นอกจากนี้ วินัย สุภิส (2553, น. 220 - 225) ศึกษา สํารวจ และให้ความเห็นเกี่ยวกับวิวัฒนาการวรรณกรรมจีนในไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2411-2475 ซึ่งเริ่มปรากฏเห็นความเปลี่ยนแปลงในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เนื่องจากไม่ปรากฏการแปลวรรณกรรมจีนประเภทพงศาวดารเป็นภาษาไทย จากนั้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การแปลวรรณกรรมจีนจะอยู่ในความอุปถัมภ์ของขุนนางชั้นสูง เมื่อหมอบรัดเลนำเรื่องสามก๊กมาจัดพิมพ์จำหน่ายครั้งแรกใน พ.ศ. 2408 ทำให้วรรณกรรมจีนที่เคยแปลและอ่านกันในหมูชนชั้นสูงได้เผยแพร่ไปสู่กลุ่มคนที่กว้างขึ้น ส่งผลให้วรรณกรรมจีนที่แปลมาก่อนหน้านี้ทุกเรื่องได้รับการตีพิมพ์จำหน่ายในระยะเวลาต่อมา สำหรับวรรณกรรมจีนที่พิมพ์เล่มในช่วง พ.ศ. 2464-2465 ตรงกับรัชกาลที่ 6 น่าจะได้ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ก่อนแล้วจึงพิมพ์รวมเล่มอีกครั้งหนึ่ง อีกทั้งในช่วงปลายของยุคนี้มีจำนวนผู้แปลที่แน่นชัดมากขึ้น ผู้ให้การสนับสนุนหรืออุปถัมภ์การแปลเปลี่ยนจากเจ้านายหรือขุนนางมาเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์ ในส่วนของผู้อ่านเปลี่ยนแปลงไปจากการทำงานภายใต้การอุปถัมภ์ของเจ้านายและขุนนาง มาเป็นการทำงานโดยอิสระรับจ้างแปลหรือเรียบเรียงให้กับหนังสือพิมพ์ฉบับต่าง ๆ

แม้ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ปรากฏการแปลวรรณกรรมจีนประเภทพงศาวดารเป็นภาษาไทย แต่ปรากฏการแปลวรรณกรรมคำสอนจีน “คัมภีร์หลุนอี่วี่” เป็นภาษาไทยในชื่อสุภามิตขงจื๊อ ซึ่งอำนวยการแปลโดยพระอมรโมลี (จี่) แห่งวัดราชบูรณะ เมื่อ พ.ศ. 2369 ทว่า การสนับสนุนการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทย มิได้เกิดจากพระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์เช่นเคย ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงสันนิษฐานไว้ถึงสาเหตุดังกล่าวว่า น่าจะเป็นเพราะพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นว่ารัชกาลก่อนทรงสร้างหนังสือเพื่อประโยชน์ทางคดีโลกย์มากแล้ว แต่หนังสือทางคดีธรรมยังพ่องอยู่ พระองค์จึงทรงมุ่งให้ความสำคัญกับการแปลพระไตรปิฎกมากกว่า ฉะนั้นในสมัยรัชกาลที่ 3 จึงไม่ปรากฏการแปลวรรณกรรมจีนประเภทพงศาวดาร อีกทั้งการสนับสนุนให้เกิดการแปลวรรณกรรมจีนเปลี่ยนแปลงจากลักษณะราชูปถัมภ์เป็นการอุปถัมภ์โดยข้าราชการ แต่การสนับสนุนดังกล่าวอาจสอดคล้องกับพระราชดำริของพระมหากษัตริย์ ฉะนั้น การแปลสุภามิตขงจื๊อ ถือเป็นกาเผยแพรंपรัชญาจีนเข้าสู่สังคมไทย ส่งเสริมให้จำนวนงานแปลวรรณกรรมทางธรรมเป็นภาษาไทยมีจำนวนเพิ่มขึ้น สมดังพระราชหฤทัย

หลังจากปรากฏการนำปรัชญาอิพนธ์หลุนอี่วี่มาแปลเป็นภาษาไทยแล้ว มีผู้นำเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรมาแปลเป็นภาษาไทย ซึ่งถือเป็นก้าวแรก ๆ ในการเผยแพรंपรัชญาจีนในประเทศไทย ทั้งยังเห็นความสืบเนื่องของการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยตั้งแต่สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงยุครัตนโกสินทร์ตอนกลาง ซึ่งถือเป็นยุครอยต่อโดยมีการผสมผสานระหว่างวรรณคดีรูปแบบเก่าและวรรณคดีรูปแบบใหม่ที่ได้รับอิทธิพลมาจากชาติตะวันตก

อย่างไรก็ตาม ในด้านลักษณะและวิธีการแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร ยังคงมีรูปแบบเดียวกันกับงานแปลวรรณกรรมในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ดังที่ ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา (2554) ตรัสในตำนานสามก๊ก ความว่า

“ลักษณะการแปลหนังสือภาษาจีนเป็นภาษาไทยแต่โบราณ (หรือแม้จนชั้นหลังมา) อยู่ข้างลำบาก ด้วยผู้รู้หนังสือจีนไม่มีใครชำนาญภาษาไทย ผู้ชำนาญภาษาไทยก็ไม่มีใครรู้หนังสือจีน การแปลจึงต้องมีพนักงานแปลสองฝ่ายช่วยกันทำ ฝ่ายผู้ชำนาญหนังสือจีนแปลความออกให้เสมียนจดลง แล้วผู้ชำนาญภาษาไทยเอาความนั้นเรียบเรียงแต่งเป็นภาษาไทยให้ถ้อยคำแลสำนวนความเรียบร้อยอีกชั้นหนึ่ง [...] แต่สำนวนแปลคงจะไม่สู้ตรงกับสำนวนที่แต่งไว้ในภาษาจีนแต่เดิม เพราะผู้แปลมิได้รู้สันตัตทั้งภาษาจีนแลภาษาไทยรวมอยู่ในคนเดียวกัน เหมือนเช่นแปลหนังสือฝรั่งกันทุกวันนี้”

ข้อความดังกล่าวยืนยันลักษณะและวิธีการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยที่มีเอกลักษณ์พิเศษของสมัยนั้น เนื่องจากปราศจากบุคคลที่มีความสามารถทางภาษาจีนและภาษาไทยในคน ๆ เดียวกัน จึงต้องแปลข้อความภาษาจีนเป็นภาษาไทยอย่างง่ายก่อน หลังจากนั้นให้ผู้ที่มีความสามารถทางภาษาไทยแปลส่วนให้กลายเป็นภาษาไทยที่สละสลวยอีกครั้งหนึ่ง

สำหรับการวิจัยการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบกับต้นฉบับภาษาจีนโดยตรง โดยพิจารณาเนื้อหาจากลักษณะวิธีการแปลที่ผู้แปลใช้ สังเกตความคลาดเคลื่อนในการแปลทั้งที่เกิดขึ้นทั้งแบบจงใจและไม่จงใจ ซึ่งนอกจากจะเป็นเครื่องยืนยันวิธีการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลางว่าสืบทอดวิธีการแปลมาจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงการนำวรรณกรรมคำสอนจีนมาแปลเป็นภาษาไทยในยุคแรก ๆ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้สนใจศึกษาปรัชญาจีนสามารถนำไปศึกษาค้นคว้าและเปรียบเทียบกับงานแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในสมัยต่อมา จวบจนกระทั่งถึงยุคปัจจุบัน เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมและการเปลี่ยนแปลงในด้านการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยอย่างสมบูรณ์

2. วัตถุประสงค์ขอบเขตการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาลักษณะวิธีการแปลที่ใช้ในวรรณกรรมคำสอนจีนเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่แปลแตกต่างจากต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งส่วนหนึ่งเกิดจากความจงใจของผู้แปล

2.2 นำเสนอข้อมูลให้แก่ผู้สนใจศึกษางานแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง เพื่อสามารถนำมาใช้ศึกษาเปรียบเทียบกับงานแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน

3. ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาลักษณะวิธีการแปล ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากการแปล อาทิ ความคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นจากความจงใจของผู้แปล การนำแนวคิดหรือคำศัพท์ทางพระพุทธศาสนาเข้ามาสอดแทรกในบทแปลภาษาไทย รวมถึงความคลาดเคลื่อนที่ว่าด้วยข้อจำกัดและความแตกต่างทางภาษาและวัฒนธรรม

ต้นฉบับที่นำมาใช้ศึกษา คือ สุภาพิตขงจู้กับเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพงศาตติศรมหิป เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2479 ณ พระเมรุวัดเทพศิรินทราวาส ซึ่งขณะนี้มีการเผยแพร่ในเว็บไซต์ของห้องสมุด

ดิจิทัลวัฒนธรรม เปรียบเทียบกับข้อความที่ปรากฏในบันทึกกวีอีวี บรรพหลูอีวีชยา ฉบับ
อรรถาธิบายของเงินทองเซิง (陈桐生) (Chen Tongsheng, 2016) ศาสตราจารย์ประจำ ณ
Guangdong University of Foreign Studies

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

4.1 เข้าใจภาพรวมของการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในช่วงสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนกลาง

4.2 ทำให้เกิดข้อมูลพื้นฐานอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาด้านการแปล
โดยเฉพาะการศึกษาเปรียบเทียบการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในอดีตกับ
ปัจจุบัน

5. ระเบียบและวิธีการ

5.1 รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5.2 รวบรวมข้อมูลจากวรรณกรรมคำสอนต้นฉบับและฉบับแปลเป็นภาษาไทย

5.3 เปรียบเทียบวรรณกรรมคำสอนต้นฉบับกับฉบับแปล จากนั้นวิเคราะห์หมวดหมู่
ลักษณะวิธีการแปล

5.4 วิเคราะห์สาเหตุแห่งความคลาดเคลื่อนที่ปรากฏว่ามาจากข้อจำกัดทางภาษาหรือ
จากความตั้งใจของผู้แปล หากความคลาดเคลื่อนนั้นเกิดจากความตั้งใจ ผู้วิจัยจะพยายามหา
หลักฐานหรือแนวคิดสนับสนุน เพื่อเชื่อมโยงสาเหตุกับความตั้งใจของผู้แปล

5.5 สรุปและรายงานผลการวิจัย

6. ข้อตกลงเบื้องต้น

6.1 ผู้วิจัยถ่ายทอดเสียงภาษาจีนเป็นภาษาไทย โดยยึดตามเกณฑ์การถ่ายทอดเสียง
ภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทยของคณะกรรมการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสาร
ภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2543 เป็นหลัก แต่ปรับให้ง่ายขึ้นตามข้อ 3.2
ของเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งอนุโลมให้ถอดเสียง zh ch sh เป็น จ ซ/จ ส/ซ โดยไม่มีขีดเส้นใต้ก็ได้
ส่วนคำวิสามานยนามที่นิยมใช้กันทั่วไปในภาษาไทยจะเลือกใช้ตามความนิยมเดิม

6.2 เนื่องจากงานวิจัยนี้มีการเปรียบเทียบข้อความการแปลเรื่องนางเค็งเกียงสอนบุตร
ที่ปรากฏในบานแพนกกับข้อความที่ผู้วิจัยแปลด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องใส่เส้นตารางแนวดิ่ง
เพื่อความชัดเจนในการแบ่งแยกข้อความ

7. สรุปผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาเอกสารพบว่า การแปลเรื่องนางเค็งเกียงสอนบุตร มีลักษณะดังนี้

7.1 ฉบับภาษาไทยมีการตัด เติมและปรับข้อความจากต้นฉบับภาษาจีน

กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2562, น. 137) กล่าวถึงหลักและข้อควรระวังในการแปลไว้ข้อหนึ่งว่า ผู้แปลควรรู้จัก ตัด เติม และปรับข้อความให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในภาษาปลายทาง ในการแปลจำเป็นต้องมีการตัดข้อความบางส่วน หรือเพิ่มเติมข้อความที่ไม่ปรากฏในต้นฉบับลงไปฉบับแปล หรือปรับรูปแบบของการนำเสนอให้เหมาะสมกับวิธีการแสดงออกในแต่ละภาษา ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่า เมื่อผู้แปลเห็นว่าเนื้อความดังกล่าวไม่มีความจำเป็นแก่ผู้อ่านชาวไทย ก็เกิดการตัด เติมและปรับข้อความขึ้น อาทิ

ตารางที่ 1

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“王后亲织玄纁，公侯之夫人，加之纁、纁。”	“อนึ่ง ผู้เป็นนมเหสีจะร้อยถักต้นภริยาแห่งเจ้าครองนครรัฐจะทำหงและเหยียน”	“ประการหนึ่ง ผู้ซึ่งเป็นนมเหสีแห่งพระมหากษัตริย์นั้นแล้ว ก็ต้องว่าราชการฝ่ายในแล้วก็ป็นพนักงานเย็บปักพระมหามาลาสำหรับทรง”

ข้อความข้างต้นกล่าวถึงหน้าที่ของผู้เป็นภรรยาของบุคคลแต่ละชนชั้น ซึ่งพบทั้งการตัด เติม และปรับข้อความ โดยมีการตัดข้อความเกี่ยวกับหน้าที่ของภริยาแห่งเจ้าครองนครรัฐออก เติมข้อความเกี่ยวกับหน้าที่ของนมเหสีแห่งพระมหากษัตริย์ว่า “ต้องว่าราชการฝ่ายใน” รวมถึงปรับข้อความว่าพระมเหสีมีหน้าที่เย็บปักพระมหามาลา ซึ่งข้อความฉบับแปลในที่ปรากฏในบานแพนงจะแตกต่างไปจากต้นฉบับภาษาจีน

สำหรับการเพิ่มข้อความในฉบับภาษาไทย ผู้วิจัยพบใน 3 ลักษณะ คือ

7.1.1 การเพิ่มข้อความเพื่อเกริ่นนำเรื่องหรือจบเรื่อง ผู้วิจัยคิดว่าเป็นไปเพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเรื่องดังกล่าว ซึ่งข้อความแรกๆของฉบับแปลที่ปรากฏในบานแพนงเขียนเพิ่มไว้ว่า “เป็นบทที่หก ในโกขุนหวม ในบทที่หกกว่า เกงเกงกาจื่อ เกงเกียงกาจื่อ แปลตามคำอรรถโดยย่อว่า นางเค็งเกียงสอนบุตร ด้วยเดิมครั้งแผ่นดินเสียดก๊ก มีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อ บัญเบิก อายุได้สิบหกปี เป็นบุตรนางเค็งเกียง บัญเบิกทำราชการในเมืองลู่ เจ้าเมืองลู่เห็นว่าบัญญัติเป็นญาติก็ตั้งให้เป็นขุนนางแต่หนุ่ม ๆ” ข้อความดังกล่าวไม่ปรากฏในต้นฉบับภาษาจีน หากแต่ผู้วิจัยคิดว่าผู้แปลต้องการเกริ่นให้ผู้อ่านทราบก่อนจะเข้าบทแปลเกี่ยวกับ

ที่มาที่ไปและยุคสมัยของเรื่องนางเคิงเกียงสอนบุตร รวมถึงทราบว่าบุตรของนางเคิงเกียงคือใคร ส่วนประโยคสุดท้ายที่ปรากฏในบานแพนทคือ “แปลคำในบทที่หก สิ้นข้อความแต่เพียงนี้” ข้อความดังกล่าวไม่ปรากฏในต้นฉบับภาษาจีน ผู้วิจัยคิดว่าผู้แปลต้องการให้ผู้อ่านทราบว่าบทแปลสิ้นสุดเพียงเท่านี้

7.1.2 การขยายความโดยมีความสัมพันธ์กับบริบทแวดล้อม ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม (2563, น. 324) กล่าวว่า การที่ข้อความฉบับแปลมีการขยายความจากภาษาต้นฉบับเป็นเรื่องที่พบได้ทั่วไปในการแปล ซึ่งวัตถุประสงค์หลักในการเขียนขยายความคือ อธิบายเพิ่มเติมในสิ่งที่ผู้อ่านคนไทยไม่รู้ เป็นต้นว่าชื่อคนหรือชื่อสถานที่ เข้าใจว่าคณะผู้แปลฝ่ายจีนมีการอธิบายให้คณะผู้แปลฝ่ายไทยทราบ ฝ่ายไทยเห็นว่าเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์จึงเขียนขยายความเพิ่มเติมไป โดยมีเจตนาเขียนไว้เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อความชัดเจนแก่ผู้อ่านชาวไทย อาทิ

ตารางที่ 2

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนท

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนท
“公文伯退朝”	กงฟู่เหวินบัวกลับจากเข้าเฝ้า	“วันหนึ่งบุญเป็กออกมาจากที่เฝ้าเจ้าเมืองลู่”

ข้อความที่เพิ่มเข้ามาในฉบับบานแพนทคือ “ลู่” ผู้วิจัยคิดว่าผู้แปลตั้งใจเพิ่มข้อความเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า บุญเป็ก (กงฟู่เหวินบัว) รัชราชการที่เมืองลู่ (แคว้นหลู่)

7.1.3 การเพิ่มข้อความเป็นประโยค เพื่อสมมุติเหตุการณ์ อธิบาย ยกตัวอย่างเปรียบเทียบและอนุมานผลที่อาจเกิดขึ้นจากข้อความที่กล่าวไว้ข้างต้น อาทิ

ตารางที่ 3

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนท

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนท
“昔圣王之处民也，择瘠土而处之，劳其民而用之，故长王天下。夫民劳则思，思则善心生；逸则淫，淫则忘善；忘善则恶心生。沃土之民不材，淫也。瘠土之民，莫不向义，劳也。”	นับแต่โบราณกาล ประมุขที่ตั้งอยู่ในธรรมมักเลือกดินแดนที่ไม่อุดมสมบูรณ์นักให้ราษฎรตั้งรกรากเพื่อให้ราษฎรทำงาน แสดงศักยภาพและความสามารถของตน เช่นนี้โอรสสวรรค์จะสามารถปกครองแผ่นดินได้ยาวนาน การที่ราษฎรทำงาน ทำให้พวกเขาได้พิจารณา	“ในเมืองลู่นี้แต่ก่อนเจ้าเมืองตั้งอยู่ในยุคดิษฐมประกอบด้วยเมตตากรุณาต่ออาณาประชาราษฎร เมื่อจะทรงตามสั่งสอนราษฎร ท่านเลือกหาไชยภูมิให้ราษฎรอยู่พอสมควร มิให้ลำบากนักสหายนัก พอยุ่ท่ามาหากินเลี้ยงชีวิตได้ด้วยประสงค์จะให้ปราศจากความเกียจคร้านและการชิว่ต่าง ๆ ถ้าให้ไปอยู่ในที่เป็นสุขสหายนักเกินพุมคนไป ก็เป็นเหตุให้เกิดความเกียจคร้าน

ตารางที่ 3

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง (ต่อ)

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
	<p>เมื่อพิจารณาจะสามารถหาหนทางปรับชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น หนึ่งความอิสระสุขสบายจะทำให้มนุษย์เสพสุขจนเกินขอบเขต เมื่อเสพสุขจนเกินขอบเขตก็จะหลงลืมครรลองแห่งธรรม ราษฎรที่อาศัยอยู่ในดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ จะมีศักยภาพในการทำงานไม่สูงนัก เหตุเพราะพวกเขาเสพสุขเกินขอบเขต ส่วนราษฎรที่อาศัยในดินแดนที่ขาดความอุดมสมบูรณ์ ไม่มีผู้ใดปราศจากครรลองธรรม เนื่องจากพวกเขาทุกคนมีวิริยะเป็นที่ตั้ง</p>	<p>ถ้าเกียจคร้านไม่คิดทำมาหากินแล้วก็จะประกอบการชั่วต่าง ๆ ท่านเกียจคร้านการเล่นแลความชั่วเสีย เพราะเหตุตั้งนี้ เมืองลู่จิ้งได้รุ่งเรืองเจริญมาจนทุกวันนี้ <u>เปรียบเหมือนคนแสวงหาเงินทองมาเลี้ยงชีวิต ด้วยค้าขายมาเลี้ยงตัวและมีวิชาการต่าง ๆ ถ้าเงินทองและเข้าของได้มาโดยมากแล้ว ก็มักมีความประมาทมันแก่เข้าของเงินทอง มักฟุ่มฟายใช้สอยไม่สู้จะเสียดาย</u> มันทำมาหาโดยความเห็นคิดเห็นอย่างยากแค้นแล้ว ก็มีความเสียดายรักใคร่ใน<u>เข้าของเงินทองนั้นมากนัก ถึงจะจับจ่ายใช้สอยก็มีชยัสต์ ด้วยความเสียดายกลัวจะหมดสิ้นไป</u> ประการหนึ่งลักษณะคน ถ้าอยู่ในที่เป็นสุขสนุกสบายแล้ว ก็มักจะเป็นคนเกียจคร้าน ไม่ใคร่จะประกอบการทำกิน มิได้คิดถึงแก่ความลำบากจน มักกำเริบใจแสวงแต่การเล่นเป็นที่สนุกต่าง ๆ ถ้าตั้งนี้แล้วคงจะประกอบการชั่วต่าง ๆ ถ้าการชั่วมีในตัวขึ้นมากแล้ว ทุกข์แลภัยก็คงถึงตัวให้ได้รับความฉิบหายด้วยเหตุต่าง ๆ เพราะตั้งนี้ <u>ลักษณะเกิดมาเป็นคน ต้องประพடுத்தให้สมควรแก่กำลังแห่งตน ถ้าประกอบการทำมาหากินให้เกินกำลังนั้นก็ไม่ได้ จะเป็นคนเกียจคร้านเอาแต่ความสุขสนุกสบายกายเดียวก็ไม่ถูกต้องประพடுத்தให้สมควรแก่กำลังแห่งตน จึงจะเรียกว่าเป็นคนดี ถ้าดีแล้ว ความรุ่งเรืองเจริญก็มีมาตาม</u> มันความเจริญมีแล้ว ความสุขก็มี <u>ลักษณะคนดีเกิดมาเดิมเมื่อจะช้วนั้น เป็นคนเหลาะหละมาก่อน ถ้าเหลาะหละเคยตัวเข้าแล้ว ก็ทำการชั่วขึ้นบ้างแต่เล็กน้อยก่อน ถ้าทำการชั่วเคยตัวเข้าแล้ว ความโกงเกะกะก็มีขึ้น สันดานผู้นั้นก็เป็นพาลไป ถ้าน้ำจิตต์เป็นพาลแล้ว ถึงคนที่มีสติปัญญาที่อยากที่จะสั่งสอนว่ากล่าว ครั้นผู้ใดว่ากล่าวห้ามปรามมิได้แล้ว ขอบสิ่งใดก็จะทำตามอำเภอใจ ถ้าตั้งนี้แล้วความฉิบหายก็จะมีมาถึงแก่ผู้นั้นเป็นแท้</u></p>

ผู้วิจัยพบว่าประโยคข้างต้นมีการเพิ่มเติมข้อความจากต้นฉบับภาษาจีนตามข้อความที่ขีดเส้นใต้ ซึ่งมีทั้งหมด 2 แห่ง คือ

1. “เพราะเหตุดังนี้ เมืองลูจิ่งได้รุ่งเรืองเจริญมาจนทุกวันนี้ เปรียบเหมือนคนแสวงหาเงินทองมาเลี้ยงชีวิต ด้วยค้าขายมาเลี้ยงตัวและมีวิชาการต่าง ๆ ถ้าเงินทองแลเข้าของได้มาโดยมากแล้ว ก็มักมีความประมาทหมิ่นแก่เข้าของเงินทอง มักพุ่มพวยใช้สอยไม่สู้จะเสียดาย แม้จะทำมาหาโดยความเหน็ดเหนื่อยลำบากยากแค้นแล้ว ก็มีความเสียดายรักใคร่ในเข้าของเงินทองนั้นมากนัก ถึงจะจับจ่ายใช้สอยก็มีชยัสต์ ด้วยความเสียดายกลัวจะหมดสิ้นไป” ข้อความดังกล่าวเพิ่มเติมขึ้นเพื่อสรุปสาเหตุที่ทำให้เมืองลู (แคว้นหลู่) เจริญก้าวหน้า เนื่องจากข้อความก่อนหน้ากล่าวถึงมูลเหตุแห่งความเจริญว่าเกิดขึ้นจากเจ้าเมืองปกครองด้วยความยุติธรรม มีเมตตากรุณาต่อราษฎร เห็นว่าพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์มากไปไม่เหมาะแก่การตั้งเมือง เพราะจะทำให้ราษฎรเกียจคร้านจนนำไปสู่มีจนาจรียาได้ในทางกลับกัน หากเป็นพื้นที่ที่ราษฎรพอจะสามารถเลี้ยงชีพได้ ราษฎรก็จะขยันและฝึกตนจนนำไปสู่สัมมาจริยา

2. “เพราะดังนี้ ลักษณะเกิดมาเป็นคน ต้องประพฤติให้สมควรแก่กำลังแห่งตน ถ้าประกอบการทำงานหากินให้เกินกำลังนั้นก็ไม่ได้ จะเป็นคนเกียจคร้านเอาแต่ความสุขสนุกสบายกายเดี๋ยวก็ไม่ถูก ต้องประพฤติให้สมควรแก่กำลังแห่งตน จึงจะเรียกว่าเป็นคนดี ถ้าดีแล้ว ความรุ่งเรืองเจริญก็มีมาตาม แม้ความเจริญมีแล้ว ความสุขก็มีลักษณะคนดีเกิดมาเดิมเมื่อจะชั่วนั้น เป็นคนเหลาะหละมาก่อน ถ้าเหลาะหละเคยตัวเข้าแล้ว ก็ทำการชั่วขึ้นบ้างแต่เล็กน้อยก่อน ถ้าทำการชั่วเคยตัวเข้าแล้ว ความโกงเกะกะก็มีขึ้น สันดานผู้นั้นก็เป็นพาลไป ถ้าน้ำจิตต์เป็นพาลแล้ว ถึงคนที่มีสติปัญญาก็ยากที่จะสั่งสอนว่ากล่าว ครั้นผู้ใดว่ากล่าวห้ามปรามมิได้แล้ว ชอบสิ่งใดก็จะทำเอาตามอำเภอใจ ถ้าดังนี้แล้วความฉิบหายก็จะมีมาถึงแก่ผู้นั้นเป็นแท้” ข้อความดังกล่าวเพิ่มเติมขึ้นเพื่อสมมุติเหตุการณ์ ยกตัวอย่างเปรียบเทียบและอนุมานผลที่อาจเกิดขึ้น ผู้วิจัยเห็นว่าการเพิ่มเติมข้อความฉบับแปลในที่ปรากฏในบานแพนง มีวัตถุประสงค์เพื่อนำและสอนสั่งให้ผู้อ่านตระหนักว่า ผู้ที่เกียจคร้านยอมพาศีวิตไปสู่หนทางแห่งความเสื่อม ในขณะที่เดียวกันผู้ที่ขยันยอมพาศีวิตไปสู่ความสุขความเจริญ

ตารางที่ 4

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“是故天子大采朝日，与三公九卿，祖识地德，日中考政，与百官之政事。师尹惟旅牧相，宣序民事。少采夕月，与大史司载纠虔天刑。日入，监九御，使洁奉饗郊之粢盛，而後即安。”	หนึ่ง การที่โอรสสวรรค์สามใส่อาภรณ์ที่สวยงามไปทำพิธีเซ่นไหว้พระอาทิตย์อย่างยิ่งใหญ่ เพื่อให้สามมหามนตรี ¹ เก้าเสนาบดี ² เข้าใจและให้ความสำคัญเรื่องเกษตรกรรม ในยามกลางวัน ประมุขตรวจตราราชการ ประชุมมอบหมายงานแก่เหล่าขุนนาง ขุนนางในเมืองหลวงและขุนนางท้องถิ่นก็	“ในเมืองลู่ทู่วันนี้ คนเช่นเรากล่าวก็มีใครจะมีเมืองลู่ซึ่งรุ่งเรืองจำเริญทั้งนี้ ก็เพราะเจ้าเมืองประพฤติความดีเป็นเดิม ขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยก็ต้องเป็นไปตาม ถ้าขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อยดีไปตามเจ้าเมืองแล้ว ราษฎรก็ไม่กล้าจะกระทำความชั่ว ต้องประกอบการเป็นสุจริต ที่ ๑ คือศึกษาเล่าเรียนหนังสือ ให้รู้การดีแลชั่วต่าง ๆ ที่ ๒ คือหากินด้วยการช่างต่าง ๆ ที่ ๓ คือหาสวนไร่นา ที่ ๔ คือเป็น

¹ สามมหามนตรี (三公) หมายถึง ขุนนางส่วนกลางระดับสูงสุดสามตำแหน่งของจีนสมัยโบราณ เริ่มมีตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฉิน แต่ละฝ่ายมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป เช่น บริหารราชการแผ่นดินทั่วทั้งประเทศ ควบคุมดูแลการทหาร และตรวจสอบราชการ โดยอำนาจและชื่อตำแหน่งของสามมหามนตรีเปลี่ยนไปตามยุคสมัย แรกเริ่มสามมหามนตรี ประกอบด้วย เจิ้งเซียง ไท่เว่ย และอวี๋สื่อต้าฟู่ กล่าวคือ เจิ้งเซียงเป็นตำแหน่งหัวหน้าขุนนางทั้งหลาย มีหน้าที่ถวายความช่วยเหลือฮ้องเต๋ บริหารราชการแผ่นดินทั่วทั้งประเทศ เมื่อถึงสมัยต้นราชวงศ์ฮั่น เปลี่ยนชื่อเป็นตำแหน่งเซียงกั๋ว พอถึงสมัยปลายราชวงศ์ฮั่นตะวันตก เปลี่ยนชื่อเป็น ตำแหน่งต้าซือเถอ ส่วนไท่เว่ยเป็นตำแหน่งหัวหน้าผู้บัญชาการทหารของประเทศ ในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ เปลี่ยนชื่อเป็นตำแหน่งต้าซือหม่า ในขณะที่อวี๋สื่อต้าฟู่เป็นตำแหน่งขุนนางระดับสูงของส่วนกลางซึ่งเป็นรองเพียงเจิ้งเซียง ทำหน้าที่ตรวจสอบราชการ รวมถึงดูแลเอกสาร ตำรา และคัมภีร์ที่สำคัญ สมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก ตำแหน่งเจิ้งเซียงว่างลง มักแทนที่ด้วยตำแหน่งอวี๋สื่อต้าฟู่ ครั้นถึงสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก สามมหามนตรีประกอบด้วย ไท่เว่ย (ต้าซือหม่า) ซื่อเถอ และซือคอง แต่อำนาจที่แท้จริงกลับอยู่ที่ซ่งชู่โก๋ ซึ่งเป็นตำแหน่งขุนนางระดับค่อนข้างต่ำ ต่อมาสมัยราชวงศ์ถังและราชวงศ์ซ่งใช้ชื่อตำแหน่งแบบเก่าต่อเนื่องจากสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันออก แต่ไม่มีภาระหน้าที่ประจำตำแหน่งใด ๆ อย่างแท้จริง เมื่อถึงสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ซ่ง สามมหามนตรี ประกอบด้วย ไท่ซือ ไท่ฟู่ และไท่เป่า ทว่าตำแหน่งเหล่านี้เป็นเพียงยศสูงสุดของขุนนางผู้ใหญ่

² เก้าเสนาบดี (九卿) หมายถึง หัวหน้าขุนนางของหน่วยงานบริหารต่าง ๆ ในราชสำนัก แรกตั้งในสมัยราชวงศ์ฉินเช่นกัน แต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบแตกต่างกันไป และชื่อตำแหน่งของเก้าเสนาบดีก็เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น เสนาบดีตำแหน่งเฟิงฉาง เปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นไท่ฉางในสมัยราชวงศ์ฮั่น รับผิดชอบพิธีกรรมบวงสรวงศาลบรรพชนขัตรีย์ หลางจงฉิงเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นกวงลู่ซวินในสมัยราชวงศ์ฮั่น มีหน้าที่เฝ้าพิทักษ์ประตูพระราชวัง เว่ยเว่ยมีหน้าที่ดูแลคุ้มกันประตูพระราชวัง และควบคุมกองทัพราชวงศ์ฮั่นได้ไท่ฟู่ รับผิดชอบดูแลม้าของราชสำนัก ถึงเว่ย เปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นต้าหลี่ในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นจิ้งตี้ มีหน้าที่ดูแลการลงโทษตามกฎหมายเป็นขุนนางฝ่ายยุติธรรมสูงสุดในประเทศ เตียนเค่อเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นต้าลิ่งลิ่งในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นจิ้งตี้ และเปลี่ยนชื่อตำแหน่งอีกครั้งเป็นต้าหงหลู่ในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ มีหน้าที่รับผิดชอบกิจการชนกลุ่มน้อย จงเจิ้งเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นจงปั๋วในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นผิงตี้ มีหน้าที่ดูแลกิจการพระบรมวงศานุวงศ์ จื่อซู่เน่ยสื่อเปลี่ยนชื่อตำแหน่งเป็นต้าหงลิ่งในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นจิ้งตี้และเปลี่ยนชื่อตำแหน่งอีกครั้งเป็นต้าซือหนงในรัชสมัยจักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ รับผิดชอบการเก็บภาษีที่นาและภาษีอื่น ๆ การผลิตเกลือ การถลุงเหล็ก และรายรับรายจ่ายด้านการคลังของประเทศ เข้าผู้ดูแลรายได้จากการเก็บภาษีทำมาหากินของราษฎร และการผลิตหัตถกรรมของราชสำนัก เป็นพระคลังส่วนพระองค์ของฮ้องเต๋

ตารางที่ 4

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง (ต่อ) , "" ()

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
	<p>มอบหมายงานให้ชาวบ้านภายใต้การนำของเจ้าเมืองและชนชั้นปกครอง การที่ ประมุข สวมใส่อาภรณ์ที่สวยงามไปทำพิธีเช่นไหว้พระจันทร์ โดยร่วมกับอภิลักษณ์³ และโหราจารย์⁴ สังเกตและบันทึกปรากฏการณ์บนท้องฟ้าอย่างละเอียด เมื่อพระอาทิตย์ตกก็สั่งให้สนมนางในทั้งหลายชำระร่างกายให้สะอาดเพื่อเตรียมพิธีพรรณธัญญาหารและเครื่องเซ่นไหว้ในพิธีบูชาสวรรค์และบรรพชน หลังจากนั้นจึงพักผ่อน</p>	<p>ลูกคำต่าง ๆ ขยายใหญ่น้อย ที่ ๕ คือหากินด้วยการจ้าง ซึ่งจะหากินด้วยอย่างอื่น นอกจากนี้ไม่มีโดยน้อย ทุกวันนี้พระเจ้าจิวเซียงอ่องเป็นพระเจ้าแผ่นดิน ท่านก็ประพฤติตามแบบอย่างพระมหากษัตริย์แต่ก่อน ย่อมเอาพระทัยใส่ในราชการบ้านเมือง แลกิจสุขทุกข์ของราษฎรอยู่เสมอมิได้ขาด ถ้าถึงฤดูฝนพระเจ้าจิวเซียงอ่องเสด็จไปแรกนาแล้วก็เสด็จขึ้นสู่ที่ประทับ ขุนนางข้าราชการเฝ้าอยู่พร้อมกัน พระเจ้าจิวเซียงอ่องรับสั่งถามขุนนางผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่ใจแข็ง ก่อนว่าในปีนั้นขุนนางผู้ใหญ่ผู้น้อย แลอาณานิพราชราษฎร เป็นปกติเรียบร้อยดีอยู่ดอกหรือ ขุนนางผู้ใหญ่ซึ่งเป็นที่ใจแข็งก็กราบทูลตามเหตุให้ทรงทราบทุกประการ แล้วพระองค์ตรัสถามขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายทหารต่อลงมาว่าในปีนี้ไพร่พลทหารเป็นปกติดีอยู่ดอกหรือ การซ่อมหัดในเพลงอาวุธต่าง ๆ แคล้วคล่องว่องไวดีขึ้นหรือเสื่อมถอยประการใด ขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายทหาร ก็กราบทูลความตามเหตุให้ทรงทราบทุกประการ แล้วพระองค์ตรัสถามขุนนางฝ่ายพลเรือนว่า ในปีนี้เข้าปลาอาหารราษฎรลูกคำความฉิบบุรีหรือบกพร่องประการใด ขุนนางผู้ใหญ่ฝ่ายพลเรือนก็กราบทูลความตามเหตุ ซึ่งมีในปีนั้นให้ทรงทราบทุกประการ แล้วพระองค์ก็ตรัสถามขุนนางผู้น้อยด้วยข้อความตามตำแหน่งพนักงาน ซึ่งได้ว่า เป็นลำดับกันลงมาทุก ๆ คน ขุนนางผู้น้อยก็กราบทูลความตามเหตุ ซึ่งมีในปีนั้นให้ทรงทราบแล้ว พระเจ้าจิวเซียงอ่อง จึงตรัสถามขุนนางซึ่งเป็นพนักงานจดหมายเหตุว่า ในปีนี้มีเหตุอย่างไรบ้าง ขุนนางพนักงานก็กราบทูลข้อความ ซึ่งได้ลงไว้ในจดหมายเหตุให้ทรงทราบทุกประการ พระเจ้าจิวเซียงอ่อง ตรัสถามดังนี้ จึงจะเสด็จเข้าสู่พระราชวัง การที่มารดาว่าให้เจ้าฟ้างดังนี้ เป็นธรรมเนียมแห่งพระมหากษัตริย์</p>

³ อภิลักษณ์ (太史) ขุนนางที่มีหน้าที่รับผิดชอบการบันทึกประวัติศาสตร์เป็นหลัก

⁴ โหราจารย์ (司載) ขุนนางที่มีหน้าที่รับผิดชอบสำรวจดวงดาวและศึกษาดาราศาสตร์เป็นหลัก

ตารางที่ 4

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง (ต่อ)

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
		ไซแต่เท่านั้น ธรรมดาพระมหากษัตริย์ท่านต้องเอาพระทัยใส่ในราชการแผ่นดินทุกฤดู ด้วยธรรมเนียมในเมืองจีนนั้น ปีหนึ่งมีฤดู ๔ คือเดือนนี้ เดือนสาม เดือนสี่ เรียกว่าซุน คือฤดูฝน เดือนห้า เดือนหก เดือนเจ็ด เรียกว่าแฮ คือฤดูร้อน เดือนแปด เดือนเก้า เดือนสิบ เรียกว่าชิว ฤดูไม่หนาวไม่ร้อน เดือนสิบเอ็ด เดือนสิบสอง เดือนอ้าย เรียกว่าตัง คือฤดูหนาว ประการหนึ่งเป็นกษัตริย์ต้องเอาพระทัยใส่ในการแผ่นดินเสด็จออกว่าราชการทุกวันมิได้ขาด เวลาค่ำว่าการข้างในซึ่งเป็นธุระในส่วนพระองค์เสร็จแล้ว จึงจะขึ้นสู่ที่พระบรรทม"

หากพิจารณาจากข้อความฉบับแปลในที่ปรากฏในบานแพนงจะพบว่า มีข้อความที่เพิ่มเติมจากประโยคต้นฉบับภาษาจีนหลายประโยค ซึ่งข้อความที่เพิ่มเติมส่วนใหญ่อธิบายยกตัวอย่างหน้าที่และกิจวัตรแห่งกษัตริย์ รวมถึงข้อหาหรือราชการระหว่างกษัตริย์กับขุนนาง

อนึ่ง จากข้อความแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรที่ปรากฏในบานแพนง จะพบวิธีการเพิ่มเติมข้อความมากที่สุด สาเหตุอาจเพราะข้อความต้นฉบับมีขนาดสั้น ผู้แปลจึงเห็นว่าการแปลตามต้นฉบับทั้งหมด เรื่องราวอาจไม่ชัดเจนมากพอสำหรับผู้อ่านชาวไทย

7.2 พบการละเว้นการแปลประโยค

การที่ผู้แปลละเว้นการแปลประโยคในภาษาจีนต้นฉบับ อาจมีสาเหตุจากหลายปัจจัย อาทิ ผู้แปลเห็นว่าเนื้อหาไม่สำคัญ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับปรัชญาความคิดของไทย เป็นเนื้อหาที่เข้าใจยาก เป็นเรื่องเฉพาะที่คนไทยในสมัยนั้นไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวของจีน หรือเมื่อผู้แปลเห็นว่าเนื้อความดังกล่าวไม่มีความจำเป็นหรืออาจมีความซ้ำซ้อนกับข้อความในประโยคก่อนหน้านี้ เป็นต้นว่า

ตารางที่ 5

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“自庶人以下，明而动，晦而休，无日以息。”	“สำหรับ สามัญชน ทั้งหลาย ออกทำงานยามพระอาทิตย์ขึ้น พักผ่อนยามพระอาทิตย์ตกดิน โดยไม่มีวันใดที่เกียจคร้าน”	ไม่ปรากฏข้อความแปล

ข้อความข้างต้นอยู่ต่อจากเรื่องการปฏิบัติตนของโอรสสวรรค์ เจ้าผู้ครองนครรัฐและขุนนางในแต่ละวัน ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้อยู่ในชนชั้นปกครองทั้งสิ้น ดังนั้นผู้วิจัยคิดว่า เนื่องจากข้อความข้างต้นเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนของบัณฑิตและสามัญชน ซึ่งไม่ได้อยู่ในกลุ่มชนชั้นปกครอง อีกทั้งมีการกล่าวถึงหลักการดำเนินชีวิตของประชาชนโดยเพิ่มเติมข้อความในประโยค “昔圣王之处民也，择瘠土而处之，劳其民而用之，故长王天下。夫民劳则思，思则善心生；逸则淫，淫则忘善；忘善则恶心生。沃土之民不材，淫也。瘠土之民，莫不向义，劳也。” ซึ่งมีข้อความภาษาไทยว่า “ราษฎรก็ไม่กล้าจะกระทำความชั่ว ต้องประกอบความเป็นสุจริตที่ ๑ คือ ศึกษาเล่าเรียนหนังสือ ให้รู้การดีแลชั่วต่าง ๆ ที่ ๒ คือ หากินด้วยการช่างต่าง ๆ ที่ ๓ คือ ทำสวนไร่นา ที่ ๔ คือ เป็นลูกค้าต่าง ๆ ขายใหญ่ น้อย ที่ ๕ คือ หากินด้วยการจ้าง ซึ่งจะหากินด้วยอย่างอื่น นอกจากนี้ไม่มีโดยนัย” เนื่องจากมีการกล่าวถึงการปฏิบัติตนของสามัญชนซึ่งผู้แปลฉบับบานแพนงเขียนเพิ่มเติมไว้แล้ว ผู้วิจัยคาดว่าด้วยเหตุนี้ ผู้แปลฉบับบานแพนงจึงละเว้นการแปลข้อความดังกล่าว เพื่อให้ไม่ซ้ำซ้อนกับข้อความที่เพิ่มเติมไว้

ประโยคต่อมาที่พบการละเว้นการแปลคือ

ตารางที่ 6

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
诸侯朝修天子之业命，昼考其国国职，夕省其典刑，夜儆百工，使无惰淫，而后即安。	“ยามเช้าบรรดาเจ้าผู้ครองนครรัฐ เข้าเฝ้าเพื่อให้โอรสสวรรค์ มอบหมายและชี้แนะเรื่องต่าง ๆ ยามค่ำตรวจสอบกฎระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องอีกครั้ง กลางคืนตักเตือนมิให้ขุนนางทั้งหลายเสเพลสุจนเกินควร จากนั้นจึงพักผ่อน”	ไม่ปรากฏข้อความแปล

ตารางที่ 6

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง (ต่อ)

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“社而賦事，蒸而獻功，男女效績，愆則有辟。古之制也！”	“หลังวันตฤดูทำพิธีเช่นไหว้เพื่อเตรียมการเพาะปลูก ยามทำพิธีเช่นไหว้ในหมั้นตฤดู ถวายธัญญาหารและเครื่องบูชา ทั้งชายและหญิงต่างรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ผู้ไม่ถึงพร้อมจะไม่สามารถเข้าร่วมพิธีเช่นไหว้ได้ สิ่งเหล่านี้เป็นระบบที่สืบทอดมาตั้งแต่โบราณกาล”	ไม่ปรากฏข้อความแปล
士朝受业，昼而讲贯，夕而习复，夜而计过，无憾，而后即安。	ยามเข้ามณฑิตทั้งหลายรำเรียนศึกษา กลางวันยังคงศึกษาเล่าเรียน ช่วงค่ำทบทวนสิ่งที่ศึกษา กลางคืนพิจารณาข้อผิดพลาดของตนเอง หากพิจารณาจนกระทั่งปราศจากข้อผิดพลาดแล้ว จึงพักผ่อนกาย	ไม่ปรากฏข้อความแปล

อนึ่ง ผู้วิจัยพบจำนวนประโยคที่ละเว้นการแปลในเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรมีเพียง 4 ประโยคเท่านั้น ซึ่งแตกต่างจากจำนวนประโยคที่ละเว้นการแปลในสุภาษิตขงจื๊อที่มีมากถึง 402 ประโยค ผู้วิจัยคิดว่าสาเหตุหลักเป็นเพราะเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรมาจากส่วนหนึ่งของบันทึกเหตุการณ์เท่านั้น ข้อความจึงมีขนาดสั้น ทำให้ไม่จำเป็นต้องระดมสรรพกำลังในการแปลมากนัก แต่สุภาษิตขงจื๊อมาจากบันทึกบทสนทนาระหว่างขงจื้อและบรรดาศิษยานุศิษย์ จึงมีเนื้อหายาวกว่ามาก ทั้งยังเป็นเรื่องเฉพาะทางที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปรัชญาจีน จึงเป็นงานที่ต้องระดมสรรพกำลังและผู้ที่มีความรู้เฉพาะทางด้านปรัชญาจีนมาช่วยในการแปล ซึ่งเป็นไปได้ว่ากำลังคนด้านการแปลในสมัยนั้นอาจมีไม่เพียงพอ รวมถึงเนื่องจากไม่ใช่งานที่พระมหากษัตริย์เป็นองค์อุปถัมภ์ จึงมีข้อจำกัดในด้านการสนับสนุนงานแปลดังกล่าว

7.3 ฉบับภาษาไทยมีการแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน

ผู้วิจัยพบข้อความฉบับภาษาไทยที่มีการแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน

อาทิ

ตารางที่ 7

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“惧干季孙之怒也”	หากจี้ซุนทราบคงโกรธเคืองข้าพเจ้า	“ข้าพเจ้าเกรงกุยซุน <u>ผู้อาวุ่</u> จะติเตียนข้าพเจ้าได้”

ข้อความฉบับแปลในที่ปรากฏในบานแพนงมีข้อความเพิ่มเติมขึ้นมาคือ “ผู้อาวุ่” ผู้วิจัยคิดว่าผู้แปลตั้งใจเพิ่มข้อความเพื่อให้ผู้อ่านทราบว่า กุยซุน (จี้ซุน) มีศักดิ์เป็นอาของ ปู้ญเป็ก (กงฟู่เหวินปั่ว) แต่ในความเป็นจริง ปู้ญเป็กเป็นอาของกุยซุน แต่กุยซุนกลับรับราชการอยู่ในตำแหน่งสูงกว่า ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างปู้ญเป็กกับกุยซุน จึงเป็นทั้งอาหลานและผู้ได้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชาในขณะเดียวกัน

ผู้วิจัยคาดว่า การแปลคลาดเคลื่อนอาจเกิดจาก 3 สาเหตุ คือ เกิดจากความงมงายของผู้แปล เพราะตามธรรมเนียมทั่วไปไม่ว่าของไทยหรือจีน ผู้อาวุ่ไม่จำเป็นต้องเกรงกลัวผู้ที่อ่อนวัยวุฒิ หากแปลตามต้นฉบับ ผู้อ่านชาวไทยอาจเกิดความสงสัยในประเด็นนี้ แต่ในความเป็นจริง สังคมจีนมีความพิเศษแตกต่างจากสังคมไทย เพราะตามธรรมเนียมจีนไม่ได้ตัดสินอำนาจในครอบครัวตามความอาวุโสเพียงอย่างเดียว หากแต่มีการพิจารณาระบบศักดิ์นาของวงศ์ตระกูลด้วย เนื่องจากสมัยราชวงศ์โจว (周) บัญญัติระบบตระกูลแซ่ขึ้น เรียกว่า “จงฝ่า (宗法)” หมายถึง ระเบียบแบบแผนของวงศ์ตระกูล แต่โดยสาระแล้วคือ “กุลศักดิ์” เพราะเป็นระบบศักดิ์นาในวงศ์ตระกูล กล่าวคือ ลูกภรรยาหลวงและลูกอนุภรรยา มีสถานะต่างกัน ลูกภรรยาหลวงเรียกว่า “ตี้จื่อ (嫡子)” แปลว่า บุตรเอก ลูกอนุภรรยาเรียกว่า “ซู่จื่อ (庶子)” แปลว่า บุตรสามัญ บุตรเอกคนโต (หรือคนถัดไปในกรณีที่พี่เสียชีวิต) เป็นผู้สืบตำแหน่งในตระกูล ซึ่งเรียกว่า “จงจื่อ (宗子)” แปลว่า กุลทายาท แต่ในความเป็นจริงคือ กุลประมุข เพราะเป็นหัวหน้าวงศ์ตระกูล สำหรับสายในวงศ์ตระกูลแยกเป็นต้าจง (大宗) มีความหมายว่า สายใหญ่หรือมหาสาขากับเสี่ยวจง (小宗) แปลว่า สายเล็กหรืออนุสาขา สายกุลทายาทซึ่งสืบตำแหน่งจากบิดาเป็นต้าจง สายลูกคนอื่น ๆ เป็นเสี่ยวจง แยกจากสายตรงเป็นสาขาย่อยของตระกูล เป็นเช่นนี้สืบไปทุกรุ่น คือจะแยกเป็นมหาสาขา (ต้าจง) และอนุสาขา (เสี่ยวจง) ตลอดไปทุกชั่วคน คล้ายต้นไม้ที่แตกกิ่งก้านออกไปเรื่อย ๆ (ถาวร ลิกชโกศล, 2559, น. 21-22) ฉะนั้น การที่ปู้ญเป็กมีศักดิ์เป็นอาของกุยซุน แต่กุยซุนอาจเกิดในสายใหญ่ จึงทำให้สถานะของกุยซุนในตระกูลสูงกว่าปู้ญเป็ก

ข้อสันนิษฐานต่อมาที่ทำให้การแปลคลาดเคลื่อนคือ เกิดจากความเข้าใจผิดของผู้แปล เพราะผู้แปลอาจไม่ทราบความสัมพันธ์ระหว่างปู้ญเป็กกับกุยซุน ทำให้เข้าใจว่าผู้ที่เกิดความเกรงกลัวย่อมต้องเป็นผู้ที่มีวัยวุฒิอ่อนกว่า หากใช้ผู้ที่มีอาวุโสต้องเกรงกลัวผู้อ่อนวัยวุฒิ

จึงแปลว่ากุยซุนเป็นอา ส่วนบุญเบิกเป็นหลาน นอกจากนี้ สาเหตุที่ผู้วิจัยคิดว่าเกิดจากความเข้าใจผิดของผู้แปล เพราะประโยคข้อความแรกของฉบับแปลที่ปรากฏในบานแพนงเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับบุญเบิกไว้ว่า “บุญเบิก อายุได้สิบหกปี เป็นบุตรนางเคงเกียง บุญเบิกทำราชการในเมืองลู่ เจ้าเมืองลู่เห็นว่าบุญเบิกเป็นญาติก็ตั้งให้เป็นขุนนางแต่หนุ่ม ๆ” ข้อความดังกล่าวอาจทำให้ผู้แปลเข้าใจว่าบุญเบิกอายุเพียง 16 ปี จึงน่าจะเป็นหลานของกุยซุน

ข้อสันนิษฐานประการสุดท้ายคือ เกิดจากความตั้งใจของผู้แปลเป็นภาษาไทย เนื่องจากการแปลสมัยนั้นใช้วิธีการแปลเป็นภาษาไทยอย่างง่ายก่อน จากนั้นจึงปรับบทแปลเป็นภาษาไทยที่สละสลวยอีกครั้ง ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าผู้แปลอาจแปลถูกต้องแล้ว แต่เมื่อถึงขั้นตอนการปรับภาษา ผู้ปรับภาษาเห็นว่าข้อความดังกล่าวแปลกไปจากธรรมเนียมทั่วไปของไทย จึงแก้ไขข้อความบทแปลภาษาไทย เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดและธรรมเนียมปฏิบัติในสังคมไทย

ประโยคต่อมาที่มีการแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน

ตารางที่ 8

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนง

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนง
“鲁其亡乎？使童子各官而未之闻耶？居，吾语女”。	“ทุกแคว้นหลู่จะถึงคราล่มสลายเสียแล้ว จึงมอบหมายให้เด็กหนุ่ม (อย่างจี้ซุน) เข้ารับราชการ แต่มีได้อธิบาย (ครรลองแห่งขุนนาง) นิ่งลงก่อนเกิด ข้าจะอธิบายให้เจ้าฟัง”	“เจ้าเมืองลู่ให้เด็กหนุ่มเช่นบุญเบิกเป็นขุนนาง <u>ดังนี้</u> เห็นบ้านเมืองจะเสื่อมเสีย ด้วยคนเด็กหนุ่ม <u>เช่นบุญเบิกนี้</u> ไม่รู้จักอะไรมา บุญเบิกเห็นมารดาว่าดังนั้นก็ลุกขึ้นจะไป นางเคงเกียงว่า <u>เจ้าอย่า</u> เพื่อไปหยุดนี้ก่อน <u>มารดา</u> จะสอนให้เจ้าฟัง”

ข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นจุดที่มีการแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน สืบเนื่องมาจากข้อความฉบับแปลในที่ปรากฏในบานแพนงเขียนไว้ว่า กุยซุนมีศักดิ์เป็นอาของบุญเบิก ทำให้แปลคำว่า 童子 ว่า “บุญเบิก” ซึ่งในความเป็นจริงแปลว่าเด็กผู้ชาย แต่แท้จริงแล้ว 童子 ในที่นี้หมายถึง “กุยซุน” โดยผู้วิจัยคิดว่าเป็นการแปลเพื่อให้ข้อความสอดคล้องกับประโยคก่อนหน้านี้ สำหรับประโยคสุดท้ายข้อความที่ปรากฏในบานแพนงเขียนว่า “มารดาจะสอนให้เจ้าฟัง” คำว่า “吾” หมายถึง ข้าพเจ้า เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ทว่า เนื่องจากนางเคงเกียงผู้พูดเป็นมารดาของบุญเบิก ผู้แปลจึงแปลว่า “มารดา” ตามความสัมพันธ์ระหว่างนางเคงเกียงกับบุญเบิก

7.4 พบการเรียงลำดับข้อความการแปลใหม่

ผู้วิจัยพบการเรียงลำดับข้อความในการแปลใหม่ โดยข้อความฉบับแปลที่ปรากฏในบานแพนหางจุดไม่ได้อยู่ในตำแหน่งเดียวกับต้นฉบับภาษาจีน ซึ่งลักษณะข้อความฉบับแปลมีการกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้จบก่อน จากนั้นจึงกล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่ง เป็นต้นว่า

ตารางที่ 9

เปรียบเทียบการแปลข้อความที่แปลโดยผู้แปลกับที่ปรากฏในบานแพนหาง ; ; ? !

ข้อความต้นฉบับภาษาจีน	ข้อความที่แปลโดยผู้วิจัย	ข้อความที่ปรากฏในบานแพนหาง
“君子劳心, 小人劳力, 先王之训也 自上以下, 谁敢淫心舍力?”	“ประมุขตำริ ราชกรัปฏิบัติ เป็นระบบ แห่งบูรพษัตริย์วางรากฐานไว้ เจกเช่นนี้ ตั้งแต่ชนชั้นปกครองจนถึง ผู้ถูกปกครอง จักมีผู้ใดเกยจคร้าน ไม่ปฏิบัติตามหรือ”	“ประการหนึ่ง ผู้ซึ่งเป็นใหญ่จะบำรุงแผ่นดินให้ เจริญนั้น คือ ประกอบด้วยปัญญาสอดส่องทั่วไป ในพระราชอาณาจักร ระวังรักษาพระองค์มิให้ ผิดธรรมเนียม แล้วก็เอาพระทัยใส่ตรวจตรา ดูแลขุนนางผู้ใหญ่มิให้กระทำการผิด เป็นขุนนาง ผู้ใหญ่เสาก็ต้องตรวจตราดูแลขุนนางผู้น้อย ขุนนางผู้น้อยก็ต้องตรวจตราดูแลคนซึ่งใช้ต่างตัว ระวังระไวอย่าให้กระทำการชั่วขึ้นได้ ถ้าตั้งนี้ แล้วบ้านเมืองก็เป็นสุขสบาย <u>ประการหนึ่ง</u> <u>ผู้ซึ่งเป็นนักเรียน เวลาเข้าไปสู่สำนักอาจารย์</u> <u>เย็นกลับมาบ้าน ครั้นค่ำลงก็ตริกรองเล้าบน</u> <u>ไปจนได้เวลา ผู้ที่หากินด้วยการซื้อขาย เป็นพ่อค้า</u> <u>ใหญ่น้อยก็เหมือนกันกลางวันซื้อขาย กลางคืน</u> <u>คิดอ่านตรวจตราต้นทุนกำไร ตริกรองหาช่องที่จะค้าขาย</u> <u>จะค้าขายแต่เช่นนี้ทุกวันมิได้ขาด แต่อย่างนั้นแล้ว</u> <u>ก็ไม่อยากหยุดในที่ซึ่งทำการจ้างด้วยกลัว</u> <u>จะอดอยาก ซึ่งมารดาว่ากล่าวสั่งสอนเจ้า ทั้งนี้</u> <u>ด้วยเห็นเจ้าว่ามารดาด้วยเรื่องฉีกปาน</u> <u>มารดาเกรงเจ้าจะเป็นคนเกยจคร้าน”</u>

ข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นข้อความที่ไม่ปรากฏในประโยคต้นฉบับภาษาจีนข้างต้น แต่ข้อความต้นฉบับภาษาจีนมีข้อความกล่าวถึงบันทึกในประโยค “土朝受业, 昼而讲贯, 夕而习复, 夜而计过, 无憾, 而后即安。” ซึ่งข้อความดังกล่าวไม่ปรากฏการแปลเป็นภาษาไทยในฉบับบานแพนหาง ตามที่ปรากฏในประโยคที่ 3 ของตารางเปรียบเทียบที่ 6 ทว่า ผู้แปลฉบับบานแพนหางมีการเรียบเรียงบทแปลใหม่ โดยผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ผู้แปลฉบับบานแพนหางตั้งใจลำดับหน้าที่ของบุคคลในสังคมอีกครั้ง จึงเขียนหน้าที่ของบันทึกในประโยคดังกล่าว พร้อมเพิ่มข้อความเกี่ยวกับหน้าที่ของพ่อค้าในบทแปลภาษาไทยว่า “ผู้ที่หากินด้วยการซื้อขาย เป็นพ่อค้าใหญ่น้อยก็เหมือนกัน กลางวันซื้อขาย กลางคืนคิดอ่านตรวจตราต้นทุนกำไร ตริกรองหาช่องที่จะค้าขาย

แต่เช่นนี้ทุกวันมิได้ขาด แต่อย่างนั้นแล้วก็ไม่อยากหยุดในที่ซึ่งกระทำการจ้างด้วยกลัวจะอดอยาก ซึ่งมารดาว่ากล่าวสั่งสอนเจ้าทั้งนี้ ด้วยเห็นเจ้ามาว่ามารดาด้วยเรื่องฉีกปาน มารดาเกรงเจ้าจะเป็นคนเกียจคร้าน” ผู้วิจัยเห็นว่าผู้แปลต้องการให้ข้อความสัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เพื่อเน้นให้ผู้อ่านชาวไทยตระหนักถึงหน้าที่ของบุคคลสถานะต่าง ๆ ในสังคม จึงจงใจเพิ่มข้อความดังกล่าวในบทแปลฉบับบ้านแพน

7.5 พบการถอดเสียงคำวิสามานยนามและคำนามบางคำตามเสียงภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก

ถาวร ลิกขโกศล (การสื่อสารส่วนบุคคล, 29 พฤษภาคม 2566) อดีตอาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาแต้จิ๋ว ให้ข้อมูลเรื่องการถอดเสียงคำวิสามานยนามที่ปรากฏในเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตร พบว่ามี การถอดเสียงคำวิสามานยนามและคำนามบางคำตามเสียงภาษาจีนแต้จิ๋วเป็นหลัก เนื่องจากมี ชาวจีนแต้จิ๋วอพยพเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 3 จึงทำให้ ภาษาจีนแต้จิ๋วเข้ามามีบทบาทในสังคมไทย แต่ยังคงมีเสียงในภาษาจีนฮกเกี้ยนปะปนอยู่บ้าง ดังตารางที่ปรากฏ ดังนี้

ตารางที่ 10

เปรียบเทียบเสียงคำศัพท์ภาษาจีนฮกเกี้ยน⁵ และจีนแต้จิ๋ว⁶

คำศัพท์ที่ปรากฏในบ้านแพน	ภาษาจีน	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	หมายเหตุ
โกบุนหวม	古文苑	kóo-bún-uán	kw44-bun22- uán53	gou2-bhung5- uêng2	kou23- bun21- ueŋ53	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว
เกงเกงกาจ้อเกงเกียงกาจ้อ	敬姜教子	kìng-kiong-kà-tsú	kìŋ53-kiŋ22- kà53-tsú53	gêŋ3- giang1-ga3- ze2	keŋ31- kian23-ka23- tsu53	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว
เคงเกียง	敬姜		kìŋ53-kiŋ44	gêŋ3-giang1	keŋ31- kian33	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว

⁵ พจนานุกรมภาษาจีนแต้จิ๋ว. <http://www.czyzd.com/>

⁶ พจนานุกรมภาษาจีนฮกเกี้ยน. https://twblg.dict.edu.tw/holodict_new/

ตารางที่ 10

เปรียบเทียบเสียงคำศัพท์ภาษาจีนฮกเกี้ยน⁷ และจีนแต้จิ๋ว⁸ (ต่อ)

คำศัพท์ที่ปรากฏในบานแพนง	ภาษาจีน	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	หมายเหตุ
เลียดก๊ก	列国	liat-kok	liɛ̃t21-kok32	liêg8-gog4	liek2-kok21	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยน
บู้ญเป็ก	文伯	bûn-pik	bun22-pik32	bhung5-bêh4	buŋ21-pɪk21/buŋ21-pẽ21	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว
ลู	鲁	Lóo	Lɔ̃53	Lu2	Lu53	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว
กุยซุน	季孙	kui-sun	kui53-sun44	kui3-sung1	k ^h ui31-suŋ33	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยน
จิวเซียงอ่อง	周襄王	Tsiu-siong-ông	tsiu22-siɔ̃ŋ22-ɔ̃ŋ24	ziu1-siang1-uang5	tsiu23-siaŋ23-uaŋ55	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยน
ใจเซียง	宰相	tsáinn-siòng/ tsái-siòng	tsai44-siɔ̃ŋ44/ tsái44-siɔ̃ŋ44	zai2-siang1	tsai23-siaŋ33	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋ว

⁷ พจนานุกรมภาษาจีนแต้จิ๋ว. <http://www.czyzd.com/>⁸ พจนานุกรมภาษาจีนฮกเกี้ยน. https://twblg.dict.edu.tw/holodict_new/

ตารางที่ 10

เปรียบเทียบเสียงคำศัพท์ภาษาจีนฮกเกี้ยน⁹ และจีนแต้จิ๋ว¹⁰ (ต่อ)

คำศัพท์ที่ปรากฏในบานแพนง	ภาษาจีน	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนฮกเกี้ยนที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ยึดตามพจนานุกรม	เสียงภาษาจีนแต้จิ๋วที่ผ่านการสนธิวรรณยุกต์	หมายเหตุ
ชุน	春	tshun	ts ^h un44	cung1	ts ^h uŋ33	เป็นคำที่ทั้งเสียงภาษาจีนแต้จิ๋วและจีนฮกเกี้ยนออกเสียงพยัญชนะและสระเดียวกัน มีเสียงวรรณยุกต์ต่างกัน เล็กน้อย จึงไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้แปลในขณะนั้นยึดการถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋วหรือฮกเกี้ยน
แฮ	夏	hĕ	he22	hĕ7	he11	
ชิว	秋	tshiu	ts ^h iu44	ciu1	ts ^h iu33	
ต้ง	冬	tang	taŋ44	dang1	taŋ33	
ขงจื๊อ	孔子 (ต้นฉบับภาษาจีนใช้ 仲尼)	khóng- tsú	k ^h oŋ44- tsu53	kong2- ze2	k ^h oŋ23- tsu53	ถอดเสียงตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยน

จากตารางด้านบน พบคำที่ผู้แปลแปลโดยวิธีทับศัพท์เสียงภาษาจีนทั้งสิ้น 14 คำ โดยมีคำที่ถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋วจำนวน 6 คำ คำที่ถอดเสียงตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยนจำนวน 4 คำ และคำที่ไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้แปลในขณะนั้นยึดการถอดเสียงตามสำเนียงจีนแต้จิ๋วหรือจีนฮกเกี้ยน 4 คำ ทำให้เห็นได้ชัดว่าผู้แปลถอดเสียงคำวิสามานยนามและค่านามบางคำ

⁹ พจนานุกรมภาษาจีนแต้จิ๋ว. <http://www.czyzd.com/>

¹⁰ พจนานุกรมภาษาจีนฮกเกี้ยน. https://twblg.dict.edu.tw/holodict_new/

ตามเสียงภาษาจีนแต่จีวเป็นหลัก แต่ยังคงมีเสียงในภาษาจีนฮกเกี้ยนปะปนอยู่ เนื่องจากบางคำเป็นคำที่ใช้แพร่หลาย หรือเคยปรากฏในวรรณกรรมจีนมาก่อนแล้ว เช่น อ่อง ขงจู้ เลียดก๊ก ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านจากการใช้คำทับศัพท์ตามสำเนียงจีนฮกเกี้ยนมาเป็นจีนแต่จีว ส่งผลต่อการถอดเสียงในงานวรรณกรรมจีนยุคต่อมา

จากลักษณะการแปลวรรณกรรมจีนเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรที่พบข้างต้นทั้ง 5 ข้อสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรเป็นงานแปลสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง แต่ยังคงใช้ลักษณะวิธีการแปลฉกเช่นการแปลวรรณกรรมจีนเป็นภาษาไทยในช่วงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งผู้วิจัยพบทั้งวิธีการตัด เติม และปรับข้อความจากต้นฉบับภาษาจีน การละเว้นการแปลประโยค การแปลคลาดเคลื่อนไปจากต้นฉบับภาษาจีน การเรียงลำดับข้อความการแปลใหม่ รวมถึงปรับเปลี่ยนการแปลคำวิสามานยนามและคำนามบางคำโดยใช้เสียงภาษาจีนแต่จีวเป็นหลัก โดยลักษณะการแปลจะมีการปรับเปลี่ยนไปตามบริบทที่ปรากฏในประโยค ซึ่งทั้งหมดเป็นไปตามเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ของสังคมไทย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเปิดใจยอมรับเรื่องราว แนวคิด หลักปฏิบัติและปรัชญาที่แฝงอยู่ในเรื่องได้ง่ายขึ้น

2. การแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรเป็นการแปลแบบเอาความมากกว่าแปลตรง ซึ่งเป็นไปตามข้อจำกัดของยุคสมัย รวมถึงปรับเปลี่ยนไปตามวัตถุประสงค์ของผู้แปล

3. ผู้แปลน่าจะต้องการให้ผู้อ่านทุกชนชั้นนำปรัชญาดังกล่าวไปศึกษาและปฏิบัติ หรือมุ่งหมายให้ชนชั้นปกครองนำเรื่องราวดังกล่าวไปเผยแพร่สู่ประชาชนทั่วไปในสังคม เนื่องจากมีการแทรกข้อความที่เกี่ยวข้องกับหลักปฏิบัติของคนหลากหลายสถานะในสังคม ทว่า ผู้วิจัยอนุมานว่าผู้แปลต้องการมุ่งเน้นที่จะสะท้อนหลักปฏิบัติตนของชนชั้นปกครอง เนื่องจากในบทแปลภาษาไทยมีการเพิ่มเติมข้อความเน้นย้ำถึงวิถีแห่งผู้ปกครองเป็นพิเศษ

โดยสรุปแล้ว การแปลวรรณกรรมคำสอนภาษาจีนเป็นภาษาไทยอุบัติขึ้นในช่วงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นสืบมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง สังเกตได้ว่าลักษณะและวิธีการแปล ยังคงได้รับอิทธิพลจากสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น หากเปรียบเทียบกับงานแปลหลุนอู๋หรือเรื่องสุภาสิตขงจู้กับเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรจะพบว่า การแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรมีการอธิบายขยายความเพิ่มมากขึ้น สาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะต้นฉบับภาษาจีนมีขนาดสั้นมาก หากแปลข้อความตามต้นฉบับทั้งหมด อาจทำให้ผู้อ่านชาวไทยรู้สึกขาดอรรถรสทางวรรณศิลป์ หรือความขาดความสนใจต่อเนื้อหาดังกล่าว อีหนึ่ง แม้ว่าการแปลเรื่องนางเคงเกียงสอนบุตรอาจมีเนื้อหาไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้องทั้งหมด หากเทียบกับยุคสมัยปัจจุบันที่พร้อมด้วยบุคลากรผู้มีความสามารถทั้งภาษาไทยและภาษาจีนในบุคคลเดียวกัน แต่ก็ถือว่าเป็นผลงานที่ควรค่าแก่การศึกษา เพราะทำให้ผู้อ่านสามารถสัมผัสได้ถึงกลวิธีที่ใช้ในการแปล ทศนคติ และ

ความรู้สึกของผู้แปลที่ต้องการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวรรณกรรมคำสอนจีนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนกลาง รวมถึงเป็นงานที่เป็นมรดกทางปัญญาของปราชญ์ในสมัยนั้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษาพัฒนาการงานแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนกลาง เป็นช่วงรอยต่อระหว่างวรรณคดีรูปแบบเก่าและวรรณคดีรูปแบบใหม่อื่นๆ การแปลวรรณกรรมคำสอนจีนเป็นภาษาไทยในช่วงดังกล่าว ยังคงมีลักษณะและวิธีการเหมือนกับช่วงยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่เริ่มมีการปรับเปลี่ยนการแปลคำศัพท์ภาษาจีนจากภาษาจีนฮกเกี้ยนเป็นภาษาจีนแต้จิ๋ว ซึ่งเป็นเครื่องยืนยันที่สามารถสะท้อนกลวิธีการแปลความเข้าใจ มุมมองทางความคิดของผู้แปล ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการแปลและการเผยแพร่วรรณกรรมคำสอนจีนผ่านลายลักษณ์อักษรยุคแรก ๆ ในสังคมไทย รวมทั้งสามารถศึกษาเรื่องการเรียบเรียงและใช้คำในสมัยก่อน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการเรียบเรียงและการเลือกใช้คำในการแปลวรรณกรรมคำสอนจีนต่อไป

เอกสารอ้างอิง/References

- กนกพร นุ่มทอง และ ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2562). หลักและข้อควรระวังในการแปล จีน-ไทย ไทย-จีน. *วารสารจีนศึกษา*, 12(2), 105-151.
- กรมศิลปากร. (2479). *สุภาษิตขงจื๊อ กับ เรื่องนางเค่งเกียงสอนบุตร*. (ที่ระลึกเนื่องในงานพระราชทานเพลิงพระศพ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพงศาตติยราชกุมารี วันที่ 27 มกราคม 2479). โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร. <https://vajirayana.org/สุภาษิตขงจื๊อ-กับ-เรื่องนางเค่งเกียงสอนบุตร>
- ขวัญดี รักพงศ์. (2520). วิวัฒนาการของวรรณกรรมจีน แบบจีน และเกี่ยวกับจีนในภาษาไทย. *วารสารวรรณศาสตร์*, 7, 102-134.
- คณะกรรมการการสืบค้นประวัติศาสตร์ไทยในเอกสารภาษาจีน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2543). *เกณฑ์การถ่ายถอดเสียงภาษาจีนแมนดารินด้วยอักษรวิธีไทย*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ตำราราชานุกรณภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยา. (2554). *ตำนานหนังสือสามก๊ก*. สุขภาพใจ.
- ถาวร ลิกขโกศล. (2556). สุภาษิตขงจื๊อและนางเค่งเกียงสอนบุตร. *วารสารจีนศึกษา*, 6(1), 1-24.
- ถาวร ลิกขโกศล. (2559). *ข้อ แซ่ และระบบตระกูลแซ่: อัตลักษณ์สำคัญเบื้องต้นของคนจีน*. มติชน.
- พจนานุกรมภาษาจีนแต่จีว. <http://www.czyzd.com/>
- พจนานุกรมภาษาจีนฮกเกี้ยน. https://twblg.dict.edu.tw/holodict_new/
- วินัย สุภัส. (2553). วิวัฒนาการวรรณกรรมจีนในภาษาไทย ตั้งแต่พ.ศ. 2411-2475 (ตอนที่ 1). *วารสารจีนศึกษา*, 3(2), 212-240.
- ศิริวรรณ ลิขิตเจริญธรรม. (2563). การศึกษางานแปลปรัชญาอิพนธ์จีน สมัยรัตนโกสินทร์ ตอนต้น: กรณีศึกษาการแปลสุภาษิตขงจื๊อโดยพระอมรโมลี (จี่). *วารสารจีนศึกษา*, 13 (2), 313-333.
- Chen Tongsheng 陈桐生. (2016). *属语*. 中华书局.
- Yang Xinping 杨新平. (2015). 发幽阐微形塑典范——吴闿生《古文范》选评思想刍议. *北京社会科学*, (10), 45-52.